

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 29

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.**Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 28.05.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

його компетентності, зацікавленості в долі дитини. Активна співпраця з батьками забезпечує плідний взаємозв'язок знань, суджень, переконань та почуттів, засвоєних під час навчально-виховного процесу з повсякденними життєвими ситуаціями, що формують досвід спілкування на засадах моралі і милосердя.

У ході нашого експерименту ми переконались у значущості такого аспекту навчально-виховного процесу, як взаємодія педагогічного й лікувального колективів. Досить часто медперсонал не має відповідних знань з області дитячої психології, тим більше психології серцевохворих дітей, тому потребує відповідного консультування з боку педагогів. В свою чергу позитивно на здійснення навчально-виховного процесу впливає ознайомлення педагогічних працівників з рівнем захворюваності та перебігом лікувального процесу тієї чи іншої дитини.

Висновки. У ході нашого дослідження ми переконались, що здійснення навчально-виховного процесу в умовах кардіоревматологічного санаторію повинне включати в себе такі основні аспекти: урахування педагогами, медиками та батьками психо-фізіологічних особливостей вихованців, виховання почуття оптимізму, як результату нагромадження позитивного життєвого досвіду, правильне застосування методу вимоги, боротьба з надмірною тривожністю та моральна спрямованість процесу спілкування в різновіковому колективі.

Застосовуючи на практиці результати нашого дослідження, ми помітили різке зростання ефективності виховного процесу, що дозволяє зробити висновок про необхідність запровадження вищенаведених положень у педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безруких М., Круглов В. Ослаблено здоров'я? // Семья и школа. – 1992. – №1-3. – С.19.
2. Запорожец А.В. Развитие общения у дошкольников. – М.: Педагогика, 1974. – 288с.
3. Кочубей Б., Новикова Е. Как лечит тревожность? // Семья и школа. – 1988. – №12. – С.19–21.
4. Петрова Н.Ф. Совершенствование обучения и воспитания в учебных заведениях оздоровительного типа. Автореф.дисс.... канд.пед.наук. – М., 1998. – 18с.
5. Тарнавский Ю. О психогигиене // Воспитание школьников. – 1991. – №1. – С.30-32.
6. Тингей Михаэлис Кэрролл. Дети с недостатками развития. – М.: Педагогика, 1988. – 320с.

Резюме. Стаття посвящена изучению проблемы создания, развития и функционирования кардиоревматологических санаториев на Украине. Определены педагогические условия осуществления воспитания детей в условиях кардиоревматологического санатория.

Ключевые слова: кардиоревматологический санаторий, кардиобольные дети, разновозрастной коллектив.

Summary. This article is devoted to the research of the process of creation, development and functioning of the cardiological sanatoriums in Ukraine.

Key words: cardiological sanatorium, cardio sick children, different age collective.

Одержано редакцією 11.05.2004.

УДК: 371.13

Ю.О.ГЕРАСИМЧУК

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ВУЗІ

Резюме. Стаття присвячена аналізу педагогічних засобів формування професійно-пізнавальних інтересів у процесі підготовки майбутніх вчителів у вищій школі, проведений аналіз теоретичної літератури із зазначеного питання.

Ключові слова: педагогічний засіб, професійно-пізнавальний інтерес, умови формування.

Постановка проблеми. Результати психологічних і педагогічних досліджень із проблеми формування професійних і пізнавальних інтересів у школярів і студентів вузів дозволяють дати численні рекомендації, що сприяють підвищенню ефективності педагогічного процесу. У дослідженнях Ю.К.Бабанського [2], В.О.Сластьоніна [4] аудиторні заняття, науково-дослідницька і самостійна робота, педагогічна практика розглядаються як основні шляхи професійної підготовки, що впливають на особистісні утворення майбутнього спеціаліста, в тому числі і на інтереси.

В силу своєї специфіки професійно-пізнавальні інтереси спонукають до професійної і пізнавальної діяльності, в той самий час самі формуються і розвиваються в ній.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є пошук педагогічних засобів, що впливають на становлення професійно-пізнавальних інтересів і обґрунтування умов, котрі роблять цей процес більш ефективним.

Під умовами будемо розуміти обставини і передумови, що впливають на формування і виявлення професійно-пізнавальних інтересів; під засобами – прийоми, матеріальне забезпечення для здійснення будь-якої діяльності.

Умови становлення професійно-пізнавальних інтересів розглядали Л.Г.Антипова, В.О.Сластьонін, Г.І.Щукина. У працях цих дослідників можна виділити групи суб'єктивних і об'єктивних умов. При цьому до

суб'єктивних умов відносяться внутрішні передумови, що сприяють успішному виконанню будь-якої діяльності і цим породжують інтерес.

Суб'єктивні умови активізують внутрішні резерви студента у пізнавальному процесі і цим пов'язані із об'єктивними умовами як зовнішньо організованими обставинами, що сприяють перетворювальній діяльності суб'єкта. До них Л.Г.Антипова [1], Г.І.Щукіна [5] відносять організацію навчання, а В.О.Сластьонін [4] – стосунки у студентській групі і з викладачами.

Робота із формування професійно-пізнавальних інтересів в першу чергу передбачає вибір і прийняття цілей навчально-виховного процесу студентами. Формування мети впливає на активність людини; прагнення до тієї чи іншої професійної діяльності формується під час усвідомлення студентом вимог суспільства до професії, при оцінці умов її протікання, прогнозуванні власних можливостей і їх співвідношенні із професійними цілями [4].

Об'єктивно поставлена мета – підготовка спеціаліста – повинна трансформуватись в особисту мету студента – прагнення засвоїти знання, уміння, навички, нові способи пізнання для їх практичного застосування у професійній діяльності, що є можливим за умови стійкого професійно-пізнавального інтересу. Урахування цілей професійної освіти, їх усвідомлення кожним студентом відповідно до своїх індивідуальних здібностей призводить до „примірювання” професійної позиції. Студент задається питанням: „Чи зможу я досягти цієї мети? Чи подобається мені виступати в ролі учителя?” Позитивна відповідь свідчить про пробудження професійно-пізнавальних інтересів. Тому усвідомлену, самостійну постановку цілей професійного навчання можна розглядати як суб'єктивну умову професійно-пізнавальних інтересів, що залежить від внутрішніх якостей кожного індивіда.

Другою умовою, що впливає на професійно-пізнавальні інтереси і пов'язані із ними цілі, є бачення студентом самого себе в професійній позиції. Саме позиція „Я-професіонал” дозволяє майбутньому спеціалісту глибоко і повно засвоїти необхідні знання, опанувати вміння і навички педагогічної діяльності. Саме становлення в професійну позицію, прогнозування застосування теоретичних знань у практичній діяльності можливе за допомоги педагогічної рефлексії, необхідність якої для учителя підкреслювали Р.Берн [3], В.О.Сластьонін [4]. Вони відзначали, що рефлексивна діяльність дозволяє людині визначити, наскільки суспільство потребує її здібностей, вирішує протиріччя між потребами суспільства і інтересами людини, пов'язує інтереси, потреби, здібності. Важливість адекватних уявлень про себе як про професіонала для майбутніх педагогів підкреслював Р.Берн: „Для правильного особистісного розвитку дітей необхідно, щоб вчителі самі володіли адекватною особистісною організацією...” [3, 350].

Стійкі інтереси у будь-якій галузі, практична потреба у пізнавальній діяльності стимулює виникнення настанови на професійну діяльність, активізують роботу суб'єкта із набуття знань, умінь, навичок, що мають відношення до потенційної спеціальності. Отже, бачення студентом самого себе у позиції „Я-професіонал”, педагогічна рефлексія можуть розглядатися як суб'єктивні умови формування професійно-пізнавальних інтересів.

Однак „примірювання” позиції „Я-професіонал”, осмислення цілей у процесі навчання, налаштованість особистості на конкретну діяльність відбувається під впливом соціального оточення [3]. Тому при формуванні професійно-пізнавальних інтересів важливо враховувати взаємини із однокурсниками, викладачами, а в період практики – із співробітниками навчального закладу, дітьми і батьками.

Великий потенціал для розвитку професійно-пізнавальних інтересів несе організація навчання у вузі. Отже, для побудови цілеспрямованої системи формування професійно-пізнавальних інтересів важливо розглянути можливості змісту, методів і форм навчання, які при інваріантній освіті можуть змінюватися в залежності від цілей навчання і виступати як засоби, що допомагають здійснювати пізнавальну діяльність у професійній галузі. Наприклад, Г.І.Щукіна розглядала зміст учбового матеріалу як джерело стимуляції пізнавальних інтересів, оскільки „...осмислення необхідності знань зміцнює інтерес – перед учнями відкривається діалектика явищ, закономірностей ... Зміст несе у собі і такий важливий стимул пізнавальних інтересів, як осмислення і розуміння практичної ролі пізнання” [5, 115].

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що зміст вищої професійної освіти може впливати на професійно-пізнавальні інтереси майбутніх спеціалістів. У залежності від рівня розвитку інтересів зміст освіти необхідно варіювати, щоб забезпечити дотримання дидактичних принципів доступності, систематичності і урахування індивідуальних особливостей студентів.

Під час розробки інваріативного змісту курсу навчальної дисципліни потрібно враховувати, що робота над окремою програмою може вестись тільки за умови чіткого визначення місця, ролі і функцій цього навчального предмета у структурі всього плану і постійного врахування міждисциплінарного контексту. Розробка інваріативного курсу повинна вестись із дотриманням таких принципів:

- принцип історизму;
- принцип процесуальності і концентричного входження в матеріал;
- принципи професійної спрямованості і зв'язку з життям;
- принципи інтеграції і використання між предметних зв'язків;
- принцип гуманізації, тобто підсилена увага до внутрішнього світу людини.

Принцип історизму сприяє формуванню світогляду, формує творче мислення, створює можливості для виховання гуманізму. Історичні факти, відомості, явища вносять елементи цікавості у навчально-пізнавальний

процес, що сприяє виникненню професійно-пізнавальних інтересів.

Принцип процесуальності і концентричного входження в матеріал, тобто виділення в ньому головних ідей, понять і концентрація уваги студентів навколо них. Багаторазове повернення до вже вивченого на якісно новому рівні відкриває студентам можливості для творчої обробки матеріалу, пошуку додаткової інформації, що також впливає на професійно-пізнавальні інтереси.

Дотримуючись принципу професійної спрямованості і зв'язку з життям, можна показати студентам кращі сторони професійної діяльності, суспільну важливість вибраної спеціальності, цим самим впливаючи на мотивацію студентів.

Принципи інтеграції і використання міжпредметних зв'язків також необхідні для формування професійно-пізнавальних інтересів, оскільки велику роль в цьому процесі відіграє „ситуація успіху”, позитивні емоції під час знайомства із змістом. Це можливо, коли студенти спираються на вже набуті знання із інших фахових предметів.

Принцип гуманізації, тобто підсилена увага до внутрішнього світу людини спрямований на формування системи загальнолюдських цінностей, вироблення гуманного ставлення до навколишнього світу, що сприяє переведенню інформації у особистісно значущу. Ознайомлюючись із змістом, студент обробляє його, виділяє найбільш важливе для себе, осмислює своє місце, позицію у соціумі у відповідності до гуманних цінностей.

Широкого розповсюдження останнім часом набувають нетрадиційні форми, методи, засоби навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, ділові ігри, а також форми науково-дослідницькі роботи студентів, виробнича практика, автоматизовані навчальні системи.

Інтенсивне навчання передбачає представлення значного об'єму інформації, ситуативність і емоційність навчального процесу, підвищення інформаційної цінності навчального матеріалу і його економну організацію, використання довільної і мимовільної уваги, що нібито занурює студента у професійну діяльність, не дозволяє йому залишитись байдужим.

Максимальне наближення навчальної діяльності до професійної досягається на аудиторних заняттях, що сприяє широкому знайомству студентів із організацією педагогічного процесу у навчальному закладі, показує перспективи спеціальності, а також дозволяє студенту усвідомити свої здібності до управління педагогічним процесом, виробити програму самовдосконалення, оскільки висвітлює недоліки знань, умінь і навичок для професійної діяльності.

Ці принципи відображають основні вимоги до форм, методів і засобів навчання.

У процесі читання лекцій рекомендується використовувати такі прийоми, як постановка проблемних ситуацій і проблемних задач, повідомлення результатів дослідницької роботи, аналіз фактів і явищ із передового педагогічного досвіду, виконання студентами завдань із певної теми, огляд новинок літератури із певних питань навчально-виховної роботи. На семінарських і лабораторних заняттях студенти вчаться актуалізувати набуті теоретичні знання. Тому тут дуже ефективно використовувати дискусійні методи і метод ігрового моделювання, чи ділову гру. Дискусії, ділові ігри, вирішення проблемних ситуацій вимагають старанної підготовки.

Ю.К.Бабанський писав: “Повноцінний спеціаліст у будь-якій галузі науки, техніки, виробництва – це людина, що уміє безперервно самостійно поновлювати наявні знання і творчо їх застосовувати на практиці” [2, 22].

Одним із видів самостійної діяльності студентів є творчі роботи студентів, які індивідуалізують навчання, показують практичну значущість педагогічної теорії, вчать застосовувати її в роботі з дітьми, спонукає до самостійного пошуку професійної інформації. Особливість творчих робіт полягає у тому, що вони виконуються не за готовим зразком, а прогнозують нові рішення. Процес виконання творчих робіт вимагає від студента вольових зусиль, інтелектуального напруження, а її завершення викликає позитивні емоції. Наявність вольових та інтелектуальних проявів свідчить про формування професійно-пізнавальних інтересів у процесі їх виконання.

Комплексне використання форм, методів і прийомів навчання забезпечує формування професійно-пізнавальних інтересів у майбутніх вчителів.

Важливим засобом успішної підготовки студентів до роботи в сфері освіти є педагогічна практика, котра проводиться в умовах, максимально наближених до професійної діяльності. Ю.К.Бабанський писав, що виробнича практика у вузі є складовою підготовки спеціаліста; у тій важливій ролі, що вона відіграє у загальній навчальній роботі вузу, виявляється зв'язок вищої школи із життям [2, 131]. На формування професійно-пізнавальних інтересів у процесі педагогічної практики впливає її неперервність, виконання професійних функцій, поступове включення у професійну діяльність, самостійна організація педагогічного процесу у закладі освіти. Це допомагає студентам адаптуватись до майбутньої професії, закріпитись у професійних намірах. Також педагогічна практика має діагностичне значення, оскільки у природному оточенні дозволяє проаналізувати прояви професійно-пізнавальних інтересів у майбутніх вчителів.

Висновок. Пошук нових форм вузівського навчання, визначення об'єму і змісту навчального матеріалу, представленого в різних предметних курсах, підручниках, пов'язується із вирішенням проблеми перетворення цих форм і змісту в актуальні здібності студентів, у дійовий компонент їх професіоналізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антипова Л.Г. Дидактическая система формирования познавательных интересов у студентов средних профтехучилищ. – М.: Высшая школа, 1986. – 95с.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения: общедидактический аспект. – М.: Педагогика, 1982. – 192с.
3. Берн Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1986. – 420 с.
4. Слостенин В.А. Формирование личности учителя в процессе его профессиональной подготовки // Слостенин. – М.: Издательский Дом Магистр-Пресс, 2000. – С.51-187.
5. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике. – М.: Педагогика, 1971. – 315 с.

Резюме. Стаття посвящена анализу педагогических способов формирования профессионально-познавательных интересов. Проведено обзрение и анализ научной литературы по указанному вопросу.

Ключевые слова: педагогическое средство, профессионально-познавательный интерес, условия формирования.

Summary. In this article the author pays attention to the ways of development of the professional-cognitive interests. The review and the analysis of the scientific literature on this problem were conducted.

Key words: pedagogical way, professional-cognitive interest, conditions of forming.

Одержано редакцією 29.04.2004.

УДК: 370.13

Л.І. ВРОЧИНЬСКА

НАРОДНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ГУМАННОЇ ПОВЕДІНКИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Резюме. Стаття присвячена вивченню значимості народної казки у моральному вихованні старших дошкільників. Визначено можливості впливу казок на формування гуманної поведінки дітей.

Ключові слова: народна казка, гуманістичне виховання, гуманна поведінка.

Постановка проблеми. Духовно-моральне відродження суспільства, залучення підростаючого покоління до гуманістичних цінностей – актуальні завдання сьогодення, які не можуть бути успішно реалізовані без глибокого пізнання багатства свого народу. Процес засвоєння скарбів народної культури повинен починатися як можна раніше через залучення дошкільників до усної народної творчості.

Найпопулярнішим жанром усної народної творчості є казка. Вона рано входить в життя дитини і не лише розважає її, але й виховує естетично, морально, розумово. Через відношення дитини до героїв і подій казки складаються основи її моральних почуттів і уявлень. Казка дає дітям уроки на все життя: “уроки фізичної і моральної чистоти” [5, 3].

У педагогічній науці останнього десятиріччя виконано ряд робіт, присвячених дослідженню казки як засобу гуманного виховання дошкільників (Л.П.Стрелкова, С.А.Литвиненко, Л.Б.Фесюкова). Зокрема, Л.П.Стрелкова зазначає, що казка активізує уяву дитини, заставляє її співпереживати і внутрішньо співдіяти з персонажем, а в результаті цього співпереживання у дитини появляються не лише нові знання і уявлення, але й, що найголовніше, нове емоційне ставлення до оточуючого: до людей, предметів та явищ [6]. С.А.Литвиненко, досліджуючи українську народну казку як засіб гуманного виховання першокласників, вважає, що на прикладах казкових героїв діти вчаться оцінювати свої дії і дії інших. Казкові сюжети містять яскраві приклади гуманної та антигуманної поведінки, гуманних та антигуманних стосунків [1]. Підтримуючи цю думку, Л.Б.Фесюкова стверджує, що усвідомлення дитиною значимості вчинків героїв сприяє вихованню доброзичливого відношення до оточуючих, співчуття до негативних персонажів. Автор зазначає найбільш значимим у моральному плані те, що казка: вчить дітей порівнювати і зіставляти; формує звичку доводити, що це так, а не інакше; ставить дитину на місце позитивного чи негативного героя, що дає змогу дитині вибрати власну позицію; вправляє дітей в синхронному вираженні почуттів, забезпечуючи більш глибоке співпереживання діям і вчинкам героїв [7, 9].

Своєрідний підхід до даної проблеми спостерігається у дослідженнях виховних можливостей казки, трансформованої через гру-драматизацію (Н.С.Химич, Л.П.Стрелкова). Фахівці відмічають, що казка розіграна через гру-драматизацію, здатна наблизити дійове співпереживання. Гра-драматизація дозволяє дитині психологічно зблизитися з героєм казки, пережити його перемоги і поразки, радість і горе. Тимчасове і умовне ігрове перевтілення є важливою умовою для перебудови емоційної сфери дитини та утвердження позитивного емоційного ставлення [2; 6]. Дослідники Л.П.Бочкарьова і Т.В.Коршикова, пропонуючи ввести в систему занять з дітьми нову форму організації етичної освіти – Уроки Казки, стверджують: “Казки допомагають дитині оптимістично сприймати світ. Майстерність і мудрість педагога полягають в тому, щоб при ознайомленні з казкою розбудити серце дитини теплом, спонукати його творити добро та наповнити “енергетикою радості” [4, 21].

Мета нашої статті – вивчення значимості народних казок у моральному вихованні старших дошкільників з метою визначення можливостей їх впливу на формування гуманної поведінки.

ЗМІСТ

Вітаємо ювіляра	3
1. Бозуш А.М. Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В.О.Сухомлинського.....	4
2. Кононко О.Л. Самосвідомість у житті дошкільника.....	6
3. Борисова З.Н. Виховні цінності у формуванні особистості дитини в педагогічній системі А.С.Макаренка.....	11
4. Золотухіна С.Т. Освоєння історико-педагогічного досвіду як умова формування професійної компетентності сучасного вчителя.....	13
5. Поніманська Т.І. Особистісні пріоритети гуманістичного виховання.....	19
6. Дичківська І.М. Підготовка вихователя як суб'єкта інноваційної педагогічної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти.....	24
7. Бєленька Г.В. Основні етапи формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.....	31
8. Пальчевський С.С. Глобалізація як принцип соціалізації дітей дошкільного віку.....	35
9. Карпенчук С.Г. Функція педагогічної технології – системотвірна.....	40
10. Машикіна Л.А. Формування професійної компетентності студентів в процесі педагогічної практики.....	43
11. Розальська Н.В. Деякі аспекти організації та проведення педагогічної практики майбутніх гувернерів у ВУЗі.....	48
12. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників.....	51
13. Леценко Г.П. Наступність у формуванні діалогічної компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів і основної школи.....	54
14. Степанова О.І. Активізація методів роботи з розвитку мовлення дошкільників.....	58
15. Трусова О.Л. Декоративне мистецтво як засіб формування цілісної естетичної культури.....	61
16. Горопаха Н.М. Формування у дітей старшого дошкільного віку вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.....	65
17. Машиовець М.А. Актуальність проблеми формування уявлень про сім'ю у дітей дошкільного віку.....	69
18. Богініч О.Л. Готовність батьків до народження дітей.....	75
19. Маліновська Н.В. С.Ф.Русова: концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей.....	79
20. Борова В.Є. Коригування звукової культури мовлення дошкільників у програмно-методичних документах.....	81
21. Самсонюк Н.Ф. Гуманна сім'я – основа самоствердження дошкільника.....	86
22. Сварковська Л.А. Дослідження фізичної готовності до школи дітей 6 років.....	90
23. Литвиненко С.А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності.....	92
24. Загородня Л.П., Матвієнко З.Е. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань екологічного виховання дошкільників з урахуванням екологічних особливостей регіону.....	96
25. Зданевич Л.В. Комплексне дослідження процесу адаптації студентів-першокурсників до умов життєдіяльності.....	100
26. Гордій Н.М. Проблема розумового виховання дітей в сім'ї у вітчизняній періодичній пресі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.).....	104
27. Фасолько Т.С. Відповідальна поведінка як складова соціальної компетентності дошкільника.....	109
28. Янцур Л.А. Індивідуальні відмінності в розвитку інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників на заняттях.....	112
29. Дронова О.О. Образотворча діяльність дошкільників у контексті гуманістичної концепції освіти.....	117
30. Меналюк Г.Ф. Шляхи забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників.....	121
31. Бєлова С.А. Комплексне навчання в теорії і практиці педагогів Бременської школи 20-х років ХХ століття.....	124
32. Марчук Г.В. Соціальна компетентність дошкільника у структурі особистості.....	127
33. Козлюк О.А. Педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.....	130
34. Косарєва О.І. Психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей.....	133
35. Глінчук Ю.О. Виховання дітей у кардіоревматологічних санаторіях України.....	137
36. Герасимчук Ю.О. Педагогічні засоби формування професійно-пізнавальних інтересів у ВУЗі.....	140
37. Врочинська Л.І. Народна казка як засіб виховання гуманної поведінки у старших дошкільників.....	142
38. Федорова Н.В. Діалогічні засади організації гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії.....	145
39. Онищук І.А. Психолого-педагогічний аспект проблеми інтересу до мистецької діяльності у дітей старшого дошкільного віку.....	148
40. Кравець Л.М. Моделювання процесу розвитку педагогічної рефлексії майбутнього вчителя.....	150
Відомості про авторів.....	153

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 29

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактори збірника Дичківська І.М., Степанова О.І.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 17.05.2004 р. Підписано до друку 28.05.2004 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 23,48. Обл. вид. арк. 23,83. Замовлення № 33/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20